

Věc: Vyjádření k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Jde o zásadní změnu právní úpravy ohledně zastupování nezletilých při soudních jednáních, přičemž jsme nezaznamenali širší odbornou debatu na toto téma za účasti skutečně všech zainteresovaných odborníků, což při tak zásadní změně nelze akceptovat.

V zásadě lze souhlasit s pojetím oddělení sociálněprávní ochrany dětí a výkonu kolizního opatrovnictví z důvodů, které opakovaně judikoval NS i ÚS ČR. Oddělení rolí je namíste diskutovat, ale nabízené řešení je bez širší diskuse předčasné. Role se oddělují, ale není přesně definováno, co bude tedy v kompetenci hromadného opatrovníka, jaké nástroje bude moci využívat a jaké prostředky bude mít k dispozici, aby mohl svoji roli naplnit. Zvolený model odlehčí možná OSPOD, znemožní zřejmě šetření OSPOD pro soud ve věcech dětí nespádajících pod § 6 ZoSPOD, ale nevidíme v paragrafovém znění novely žádný přínos pro nezletilé děti – k tomu by novela měla směřovat. Zdá se, že reálně půjde u hromadného opatrovníka o pracovníka stejného zaměstnavatele jako u pracovníků OSPOD, mnohdy se stejným nejbližším nadřízeným vedoucím, takže úvaha o oddělení rolí je možná jen na papíře, ale reálně o ní lze pochybovat.

Naše vyjádření se týká pouze oblasti, která se týká soudního řízení.

Problém spatřujeme v tom, že navrhovaná novela nestanoví pravidla pro výkon hromadného opatrovnictví ani hromadného poručnictví, ani konkrétní rozsah práv a povinností – ze znění § 64b novely totiž vyplývá, že :

§ 64b

Úkoly nositele hromadného poručnictví a hromadného opatrovnictví

(1) Nositel hromadného poručnictví vykonává poručnictví jako veřejný poručník do doby, kdy soud jmenuje dítěti poručníka nebo dokud se poručník neujme funkce.

(2) Nositel hromadného poručnictví kromě případů uvedených v odst. 1 vykonává poručnictví na základě jmenování soudem.

(3) Nositel hromadného opatrovnickví vykonává opatrovnickví na základě jmenování soudem nebo jiným orgánem veřejné moci a může být ustanoven zvláštním příjemcem dávky sociálního zabezpečení pro nezletilou oprávněnou osobu podle § 47u odst. 2 nebo podle jiného zákona.

Ve znění dalších novelizovaných ustanovení o.z. a z.ř.s. se však pojem hromadné poručenství a hromadné opatrovnickví objevuje následovně:

§ 434 z.ř.s.(osvojení)

Zastoupení

Nezletilý osvojenec, který není plně svéprávný, je v řízení zastoupen opatrovníkem, kterým soud jmenuje zpravidla ~~orgán sociálně-právní ochrany dětí~~ **nositele hromadného opatrovnickví.**

§ 455 z.ř.s.(předběžné opatření)

Zastoupení nezletilého

~~(1)~~—Nezletilý nemusí být zastoupen; nemá-li nezletilý zákonného zástupce nebo nemůže-li jej zákonný zástupce v řízení zastupovat, jmenuje mu soud příslušný podle § 467 opatrovníka bezodkladně po předání věci. Opatrovníkem soud jmenuje zpravidla ~~orgán sociálně-právní ochrany dětí~~ **nositele hromadného poručenství.**

§ 469 z.ř.s.(péče o nezletilé)

Zastoupení

(1) Dítě je v řízení zastoupeno opatrovníkem, kterého soud pro řízení jmenuje. Opatrovníkem soud jmenuje zpravidla ~~orgán sociálně-právní ochrany dětí~~ **nositele hromadného opatrovnickví.**

§ 482 z.ř.s.(mezinárodní únosy)

Zastoupení

(1) Dítě je v řízení zastoupeno opatrovníkem, kterým soud zpravidla jmenuje ~~orgán sociálně-právní ochrany dětí~~ **nositele hromadného opatrovnickví.**

§ 807 o.z. - osvojení

(2) Nedosáhlo-li dítě věku alespoň dvanácti let, dá jeho jménem souhlas s osvojením jeho opatrovník; opatrovníkem soud jmenuje zpravidla ~~orgán sociálně-právní ochrany dětí~~ **nositele hromadného poručenství.** Dříve než dá opatrovník souhlas, zjistí všechny rozhodné skutečnosti, které ho povedou k závěru, že osvojení bude v souladu se zájmy dítěte.

§ 825 o.z.

Po uplynutí tří měsíců ode dne, kdy byl dán souhlas k osvojení, se pozastavuje výkon práv a povinností vyplývajících z rodičovské odpovědnosti; soud jmenuje poručníkem osvojovaného dítěte ~~orgán sociálně-právní ochrany dětí nositele~~ **hromadného poručenství**, ledaže byl poručník jmenován již dříve. Ustanovení § 929 platí obdobně.

Domníváme se, že není zřejmé, jaký je rozdíl mezi těmito dvěma instituty, jaký je obsah jejich práv a povinností ve vztahu k soudnímu řízení.

Znění § 51 odst. 4 písm. a), a f) říká, že : obecní úřad obce s rozšířenou působností na vyžádání

- a) podává soudu zprávy o poměrech dítěte, u něhož rozhodl soud o výchovném opatření,
- f) *poskytuje soudem jmenovanému opatrovníkovi* dítěte ~~z řad advokátů~~ údaje potřebné ~~pro~~ **soudní řízení ve věcech dítěte pro výkon jeho funkce.** *Zde se hovoří jen o opatrovníkovi.*

odst. 5 říká, že : (5) Orgán sociálně-právní ochrany je povinen

- a) na žádost poskytnout 1. *soudu* a správnímu úřadu údaje potřebné pro *občanské soudní řízení* a správní řízení,

Znamená to tedy, že pro řízení podle z.ř.s. údaje poskytované nebudou? Nebo budou pro potřeby řízení péče o nezletilé (v režimu z.ř.s.) poskytnuty pouze, pokud u dítěte již bylo rozhodnuto o výchovném opatření a pokud je s rodinou „jen“ pracováno, poskytnuty nebudou?

Informace budou podávány *opatrovníkovi* (viz § 51 odst. 4, písm.f)), přestože soud bude jmenovat hromadného opatrovníka/hromadného poručníka? Jak bude znít výrok takového rozhodnutí? Znamená to, že obec s rozšířenou působností bude zároveň ze zákona vystupovat v pozici hromadného opatrovníka/hromadného poručníka a soud jmenuje takovou obec kolizním opatrovníkem/hromadným opatrovníkem konkrétního dítěte?

Z pohledu soudního řízení **je nutno položit si otázku, co je úkolem kolizního opatrovníka**, ať již bude nazván jakkoli. Jeho jediným úkolem by mělo být řádné zastoupení nezletilého dítěte v řízení před soudem, tedy hájit v řízení před soudem jeho zájmy, poskytnout dítěti informace o probíhajícím řízení a znát jeho názor.

Kolizní opatrovník (z důvodu možnosti hájit nejlepší zájem dítěte) a zároveň soud (z důvodu požadavku rozhodnutí při znalosti skutkového stavu a současně rozhodnutí v nejlepší zájmu dítěte) musí mít možnost získat informace, kterými disponuje orgán sociálně právní ochrany dítěte. Z novely nevyplývá, zda, jak a v jakém rozsahu budou takové informace koliznímu opatrovníku a soudu poskytnuty.

Z novely nevyplývá, jaký by měl vzájemný vztah orgánu sociální právní ochrany dítěte a hromadného opatrovníka. Budou to zaměstnanci jednoho obecního úřadu obce s rozšířenou působností. Budou oprávněni spolu sdílet informace? Pokud ne, jakým způsobem se relevantní informace dozví osoba, která bude vystupovat v řízení před soudem v pozici kolizního opatrovníka či soud sám?

Kolizní opatrovník by také měl mít minimální vzdělání v oblasti rodinného (hmotného i procesního) práva, aby mohl dítě v řízení před soudem řádně zastoupit, zároveň by měl mít vzdělání v oblasti komunikace s nezletilým dítětem.

Nabízí se také řešení, které některé státy EU (konkrétně např. SRN) praktikují a sice, že jde o dva zcela nezávislé a oddělené subjekty. Kolizní opatrovník dítě zastupuje v řízení před soudem a disponuje s právy a povinnostmi uvedenými výše. Orgán péče o dítě se soudního řízení účastní jako další „zvláštní“ účastník, který má užší rozsah procesních práv než rodiče a dítě, zároveň ale disponuje informacemi o předchozí práci s rodinou, které jsou zejména pro soudní rozhodnutí velmi důležité a je nepochybně v nejlepším zájmu dítěte, aby byly soudu známy. Zároveň to orgánu sociálně právní ochrany dětí umožní lépe navázat na další následnou spolupráci s rodinou, pokud se řízení po celou dobu může účastnit a disponuje tak veškerými relevantními informacemi, které v řízení může získat.

Děkujeme za spolupráci a velmi si vážíme možnosti vyjádřit se k zamýšleným legislativním změnám.

S pozdravem

Mgr. Jana Provazníková
předsedkyně Rady Spolku rodinněprávních a opatrovnických soudců

v Táboře dne 22.2.2023